

ONZE BUITENPLAATSEN EN LANDGOEDEREN.

OOSTER-ENG BIJ BENNEKOM

door

LEONARD A. SPRINGER.

In de laatste jaren wordt er heel wat geschreven over behoud van zoogenaamde Natuurmonumenten en wordt het dikwijls voorgesteld alsof de natuur dit alles schiep, maar men verzwijgt dat de kunde en vlijt der menschen daarin een groot aandeel hebben gehad. De meeste bazuinblazers nemen niet de moeite eens te onderzoeken, hoe die bosschen, die ons als *natuurmonumenten* worden aangewezen, ontstaan zijn.

Mijns inziens wordt daardoor te kort gedaan aan de nagedachtenis van hen, die tijd, moeite noch geld gespaard hebben, om weder op te bouwen, wat onze voorouders gesloopt hebben. Het is niet de Staat, (de gemeenschap), geweest, die er voor zorgde, dat wij weer bosschen kregen, maar het waren particulieren die den wederopbouw der bosschen ter hand namen en nieuwe bosschen aanlegden. Nu zullen sommige lieden wel zeggen: „Nu ja, maar het was eigenbelang om er geld uit te slaan,” doch ieder boschbouwer weet, dat de rente van het ingestoken kapitaal met opgehoopen renten eerst zeer laat komt en dat het pas de kinderen en kindskinderen zijn, die de rente kunnen innen.

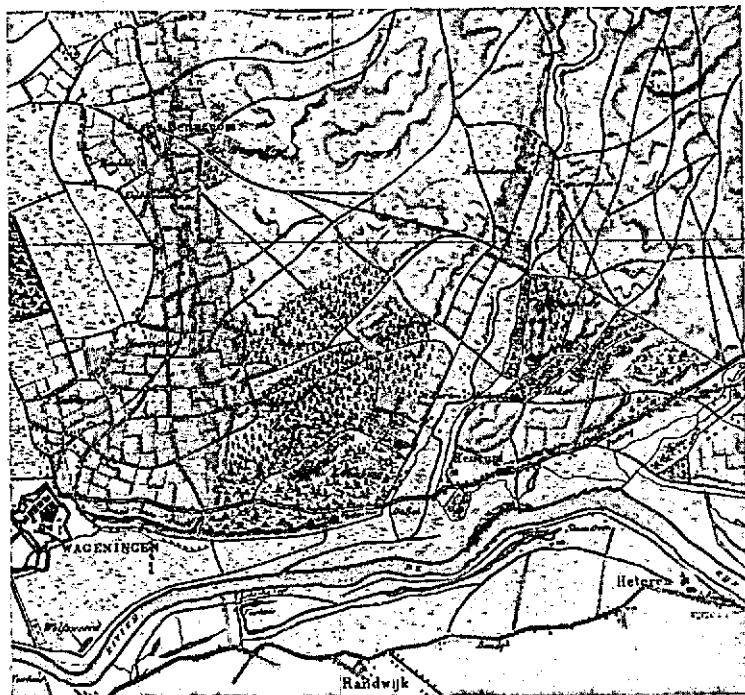
Onder de talrijke voorbeelden, die zouden zijn aan te halen, kan b.v. genoemd worden het landgoed „Ooster-Eng” bij Bennekom. Een eeuw geleden bestond het nog niet. Op de topographische kaart van Wageningen-Arnhem van 1821 vindt men de plaats niet aangegeven.¹⁾ Op het punt waar de wegen Bennekom over den Keijenberg naar Arnhem en van Wageningen naar de Ginkel zich kruisen was toen ten dage slechts heide, zuidelijk begrensd door de bosschen van *Kortenburg*, oudtijds Grunsvoort, nu Oranje Nassau's Oord.

Op deze heide is ontstaan al het bosch, dat men ziet als men van Bennekom wandelt langs den Arnheemschen Straatweg naar den Keijenberg onder Renkum.

Men ontmoet dan aan de noordzijde van dien weg: Midden-Eng, Hullenberg, Fransche Kamp en *Ooster-Eng*.

In 1847 kochten de heeren C. Dros, Adriaan Tielman en Mevr. Maria Wilhelmina de Moen,

¹⁾ Zie bijgaand kaartje.

echtgenoot van Anfh. Brummelkamp, eerder weduwe van Casper Tieleman een stuk heide, enz. van het Domein (± 280 ha) voor f56.000.—. Het was kale heide, met mogelijk hier en daar een groepje z.g. vliegdennen, doch zeker is dit niet. In 1850 ging het terrein geheel over in handen der heeren C. Dros en Ad. Tieleman.

Deze heeren hebben de ontginning ter hand genomen en schijnt er later splitsing in de zaak te zijn gekomen. In 1873 bij den verkoop van grond door C. Dros aan Jhr. Joan Quarles van Ufford wordt voor het eerst een naam „Ooster-Eng” officieel genoemd.

In 1886 verkoopt Jhr. Joan Quarles van Ufford aan G. Spengler een stuk grond voor f4200.—.

Er is dus verbrokkeling van het geheele complex gekomen, wat blijkt uit den verkoop van „Ooster-Eng” door Jhr. Joan Quarles van Ufford aan Jhr. H. J. Quarles van Ufford. „Ooster-Eng” was toen 67.4350 ha groot, doch in 1893 bleek een verschil in de opmeting te zitten en wel van niet minder dan 5.4520 ha. Onder de koopsom was ook begrepen de onroerende inventaris voor het in cultuur brengen der gronden.

In 1899 koopt Mr. W. A. Insinger de plaats van Jhr. H. J. Quarles van Ufford ter grootte van 61.98.30 ha.

Hetzelfde jaar koopt de heer *Insinger* van den heer *G. C. Spengler* 35 ha om de plaats uit te breiden, door een deel van het vroeger afgescheidene weder aan „Ooster-Eng” vast te hechten, terwijl hij in 1914 nog een stuk weiland aan de beek, groot 1.87 ha van den heer *J. G. Wurfain* aankocht en bij „Ooster-Eng” voegde.

Intusschen was op de plaats een boerderij gebouwd, waar aan een woonhuis verbonden was. Deze stond ongeveer op de plaats, waar nu het heerenhuis staat dat in 1910/11 gebouwd is.

Onder het beheer der verschillende eigenaren sedert 1847 is „Ooster-Eng” geworden wat het is. Vooral onder het beheer van den heer *W. A. Insinger* is „Ooster-Eng” zeer verfraaid door 't aanplanten van vreemde naald- en loofhoutsoorten. Na zijn overlijden in 1921 bleef de plaats in oosthout en onder beheer van zijn weduwe *Mevr. C. A. S. Insinger* geb. *Everwijn Lange*.

Het is eigenaardig dat wijlen de oud-hortulanus *K. Witte*, die in 1902 zijn wandelgids voor Bennekom schreef, nagenoeg niets van „Ooster-Eng” zegt, terwijl dit toen toch als een mooi goed bekend was.

Als economisch bosch aangeplant en beheerd, is het toch als park beschouwd, zonder de overdreven weelde als zoodanig. Het geheel is overeenkomstig den primitieven opzet eenvoudig gehouden, doch daardoor niet minder aantrekkelijk voor de wandelaars uit de omgeving, 't zij bewoners of logeergasten. De bosschen zijn niet officieel voor het publiek opengesteld, maar toch voor ieder wandelaar, die het eigendom van gesteld te respecteren, toegankelijk.

Wanneer men de zware beuken en Amerikaanse eiken beziet, zou men niet gelooven dat het buiten nog zoo betrekkelijk jong is. Er heerscht rust en is men er vrij van automobiel gejaag. Toch schijnt, dat men dergelijke oorden steeds voor een eigenaardige wijze van natuurgenieten opzoekt, waardoor de eigenaresse dan ook al de boschrijwegen door de plaats als eigenwegen voor auto- en rijverkeer heeft moeten sluiten. Dit bleek te meer noodig omdat op de heide achter „Ooster-Eng” allerlei gebouwen, zooals een kippenfokkerij, café etc. zijn gekomen, die de omgeving daar niet hebben verfraaid. Het gemeentebestuur, waaronder het behoort, heeft niets gedaan om dit tegen te houden.

Op boschbouwkundig gebied zijn op „Ooster-Eng” vroeger reeds allerlei proeven genomen met exotische naaldboomen o.a. met *Pinus banksiana* en *Pinus rigida*. De eerste bleek later waardeloos; het bosch is dan ook opgeruimd. Daarentegen geven de *Pinus rigida*'s bij dunningen een niet te versmaden opbrengst van landrikken enz. Zij zijn zeer gewild. Ook *Larix leptolepis*, *Pseudotsuga Douglasi* groeien er zeer goed. Opmerkelijk ook is de uitstekende groei van

Abies nobilis, zonder dat er bijzondere zorg aan den bodem is besteed, zoo ook van *Tsuga heterophylla*.

Opmerkelijk is ook de groei van *Abies insignis* Carr., een bastaard van *Abies Nordmanniana* Lk. en *Ab pinsapo* Boiss. Deze soort is door wijlen den heer In s i n g e r van V i l m o r i n A n d r i e u x te Parijs ontvangen als zaailingen van *Ab. Nordmanniana* Lk. Na de eerste kinderjaren van de planten viel het op, dat de vorm en stand der naalden afweek bij dien van *A. Nordm.*, doch duidelijker kwam het uit, toen de boomen een paar jaren geleden kegels gaven. Bij *A. Nordm.* steken de bracteën buiten de kegelschubben. Bij *Abies pinsapo* Boiss. is dit niet het geval. Zoo is het ook bij de kegels van *Abies insignis* Carr. Ook hier blijven de bractiën tusschen de kegelschubben verscholen.

Het is in elk geval geen erge tegenslag geweest, dezen den te ontvangen in plaats van den Nordmannen, want zoo-wel de kleur als de bouw van den boom is mooi, terwijl de groeikracht eerder sterker dan slechter is dan die der ouders.

Zooals het met „Ooster-Eng” het geval is, zoo is het met vele onzer bosschen, die er niet zouden zijn, als de mensch er niet voor gezorgd had en om het met J a c o b C a t s te zeggen :

Want hadden overlang ons ouders niet geplant
 Wat zou dan Holland zijn
 Als veen en ijdel sant.
